

	Силабус освітнього компонента «Проблеми етнічної історії народів України» Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка; 03 Гуманітарні науки. Спеціальності: 014 Середня освіта (Історія); 032 Історія та археологія. Освітньо-професійні програми: Середня освіта (Історія та правознавство); Середня освіта (Історія); Історія. Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський) Мова викладання: українська Рік навчання: 2026-2027 Семестр: V–VI
	ПІБ: Сидорук Сергій Антонович Посада: доцент кафедри історії України Науковий ступінь: кандидат історичних наук Вчене звання: доцент E-mail: s_sydoruk@kpnpu.edu.ua Робоче місце: навчальний корпус №2 (вул. Татарська, 14), кафедра історії України. Профайл викладача: https://histua.kpnpu.edu.ua/sydoruk-serhii-antonovych/
Лінк на освітній контент	https://moodle.kpnpu.edu.ua/course/view.php?id=11062
Статус освітнього компонента	Вибірковий освітній компонент
Форми здобуття вищої освіти	Очна, заочна
Моделі організації освітнього процесу	Традиційна, дистанційна
Політика освітнього компонента	Академічна доброчесність. Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція) (https://drive.google.com/file/d/1LIOReajanExMEnG2DvgdaFNACYWU00UL/view) та Положенням про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція) (https://drive.google.com/file/d/0B_EBvdN4dQSlMUozdmc2Ti0xY3MzMzMS1hbjlXLVVQSDZmNjU4/view?resourcekey=0-WAE6ceQZqhHelYoJoPZ3Kg). Відвідування занять. Очікується, що здобувачі освіти відвідають усі лекційні та практичні заняття. Здобувачі освіти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку здобувачі освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених навчальною дисципліною. Під час відвідування всіх видів занять і

	консультацій очікується дотримання Правил внутрішнього розпорядку Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (https://drive.google.com/file/d/1kXGZVxEIcG0Cmy33EvqF2c2E7hGHUrT8/view), Положення про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція) (https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view) та етичних норм поведінки. Неформальна освіта. Визнання результатів навчання окремих тем курсу шляхом неформальної/інформальної освіти здобувачами вищої освіти регламентується Порядком визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція) (https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view). Для пошуку рекомендованої літератури здобувачі можуть послуговуватися бібліотекою університету, фахових кафедр та інтернет-ресурсами. Здобувачі заохочуються до використання літератури, якої немає з-поміж рекомендованої.
Що будемо вивчати?	Курс дає можливість проаналізувати усі етапи українського етногенезу, виокремити певні закономірності цього процесу, зрозуміти його сутність. В межах навчального курсу студенти поглиблюють свої знання про етнічну історію спільнот, що в різні часи проживали на теренах українських земель. Також передбачається вивчення окремих питань історії політичного, соціального, економічного та культурного життя представників неукраїнських етносів України. В межах навчального курсу студенти поглиблюють свої знання про основні політичні, соціально-економічні, культурні події, явища та процеси минулого, що впливали на життя та розвиток народів та національних меншин, що в різний час проживали на сучасних теренах України.
Чому це треба вивчати?	Навчальна дисципліна спрямована на формування професійної компетентності, формування системних знань про історію розселення, розвиток і складники традиційно-побутової культури народів України, самобутність і самоцінність культурної спадщини кожної з етнічних спільнот та практичних навичок їх використання в історичній та інших гуманітарних науках, навчально-виховному процесі закладів освіти.
Яких результатів можна досягнути?	Очікувані результати навчання з дисципліни: Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності. Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

Як можна використати набуті знання та уміння?	Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми історії та археології у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій і методів гуманітарних та соціальних наук та характеризується комплексністю і невизначеністю умов. Загальних компетентностей (ЗК): Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства. Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК): Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією. Здатність використовувати фахові знання та професійні навички для виявлення, охорони та популяризації історико-культурної спадщини.
Зміст освітнього компонента	Етнічний розвиток на території України неолітично-енеолітичного періоду. Етнічні процеси у скіфо-сарматський період. Етнічні процеси на українських землях дослов'янського періоду. Етнічні групи та етноси в Україні у період середньовіччя. Етногенез та етніміка українського етносу. Етноісторичний розвиток українців та іноетнічних спільнот у XIV – XVIII ст. Процес формування етнічної структури населення в Україні (наприкінці XVIII – на початку XX ст.). Етнополітичні та етнокультурні аспекти розвитку народів України у період Української революції 1917-1921 рр. Етнокультурна політика в Україні радянського періоду. Тенденції етнокультурного розвитку українців та іноетнічних спільнот у добу незалежності України. Основні віхи розвитку окремих етнічних (національних) меншин в Україні. Єврейська (іудейська) громади в Україні до початку ХХІ ст. Історія польської етнічної (національної) меншини в Україні. Історія кримсько-татарської етнічної (національної) меншини в Україні. Історія болгарської етнічної (національної) меншини в Україні. Історія німців та менонітів в Україні. Історія грецької етнічної (національної) меншини в Україні. Історія малих етнічних груп в Україні. Міфологічне моделювання світу і формування етнічних образів. Історія розвитку релігійних вірувань національних меншин в Україні. Етнорегіональна мозаїчність України. Етнологія традиційної (народної) культури національних меншин. Звичаєво-правова культура іноетнічних спільнот в Україні. Міжнаціональні відносини в сучасній Україні.
Обсяг освітнього компонента	4 кредити ЄКТС / 120 год Денна форма здобуття вищої освіти: лекційні заняття (20 год.), семінарські заняття (20 год.), самостійна робота (80 год.); заочна форма: лекційні заняття (8 год.), семінарські заняття (8 год.), самостійна робота (104 год.)
Технічне й програмне забезпечення	Вивчення освітнього компонента не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання проектора й ноутбука / персонального комп'ютера для створення презентацій. Можливе застосування MOODLE
Методи навчання	Словесні, наочні методи: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, мозкова атака, робота з історичними джерелами, новітньою історичною літературою, інтернетними публікаціями та матеріалами вебсайтів, створення й демонстрування презентацій; технології дистанційного навчання.

Інформаційне забезпечення	Основна література 1. Міронова І. С. Національні меншини України : навчально-методичний посібник. Миколаїв : МДГУ імені Петра Могили, 2006. 464 с. 2. Магочій П.-Р. Україна: історія її земель та народів. Ужгород : вид-во В. Падяка, 2012. 794 с. 3. Етнографія України: навч. посіб. для студ. ВНЗ /за ред. С. А. Макарчука. Львів: Світ, 2004. 520 с. 4. Пономарьов А. Етнічність та етнічна історія України. Київ: Либідь, 1996. 270 с. 5. Савчук Б. Українська етнологія. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004. 559 с. 6. Сидорук С. А. Українська етнологія : навч.-метод. комплекс з дисципліни для студ. іст. фак-ту зі спеціальності "Історія". Кам'янець-Подільський : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2015. 192 с. 7. Хоптяр Ю. А. Етнологія : навч. посіб. / Кам'янець-Подільський держ. ун-т. Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М. І., 2005. 144 с. Додаткова література 8. Залізник Л. Л. Проблеми етногенезу українців з позицій сучасної європейської етнології // Магістеріум. Археологічні судії. Вип. 6. 2001. С. 49-56. 9. Етнонаціональний розвиток України. Терміни, визначення, персоналії. /відп. ред. Ю. І. Ремаренко, І. Ф. Курас. Київ: Основи, 1993. 800 с. 10. Наулко В. І. Хто і відколи живе в Україні. Київ: Головна спеціалізована редакція літератури мовами національних меншин України, 1998. 80 с. 11. Національне питання в Україні ХХ – початку ХХІ ст. : історичні нариси / ред. рада : В. М. Литвин (голова) та ін. ; відп. ред. В. А. Смолій ; кер. авт. кол. Л. Д. Якубова ; авт. кол. : О. Г. Аркуша, В. Ф. Верстюк, С. В. Віднянський та ін. ; НАН України. Інститут історії України. Київ : Ніка-Центр, 2012. 592 с. 12. Національні процеси в Україні: історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник. У 2 ч. Ч. 1 / упоряд.: І. О. Кресіна (керівник), О. В.Кресін, В. П. Ляхоцький, В. Ф. Панібудьласка ; за ред. В. Ф. Панібудьласки. Київ : Вища шк., 1997. 583 с. 13. Національні процеси в Україні: історія і сучасність. Документи і матеріали. Довідник. У 2 ч. Ч. 2 / упоряд. : І. О. Кресіна (керівник), В. Ф. Панібудьласка ; за ред. В. Ф. Панібудьласки. Київ : Вища шк., 1997. 704 с. 14. Ковпик С. І. Тематичний словник-довідник з українознавства : навч. посіб. для студ. ВНЗ. Київ: Акцент, 2007. 100 с. 15. Півторак Г. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов. Київ: ВЦ «Академія», 2001. 148 (3) с. 16. Рафальський О. О. Національні меншини України у ХХ ст. : історіографічний нарис. Київ : Полюс, 2000. 447 с. Інформаційні ресурси 1. Офіційний веб-сайт Інституту історії НАН України. URL www.history.org.ua 2. Центр Українознавства. URL: http://uaznavstvo.univ.kiev.ua 3. Національна бібліотека України імені В.Вернадського. URL : www.nbuv.gov.ua 4. Національна парламентська бібліотека України. URL : www.nplu.kiev.ua 5. "Українознавство" – наукове видання КНУ. URL до журн. : http://papers.univ.kiev.ua/category/ukrainoznavstvo 6. Науково-просвітницький центр "Українознавство" товариства "Знання" України URL : www.znannya.org.ua/center/ukr.htm
---------------------------	--

	7. Журнал "Українознавство" НДІ українознавства МОН України. URL до журн. : www.ualogos.kiev.ua 8. Музейний простір України. URL : www.ukrmuseum.info/ua/main 9. Науково-дослідний інститут українознавства Міністерства освіти і науки України. URL : www.rius.kiev.ua 10. Сайт Інституту політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАНУ. URL: http://www.ipiend.gov.ua/?mid=1															
Система оцінювання результатів навчання	Увесь навчальний курс оцінюється в 100 балів. В поточне оцінювання включається: семінарські заняття – 40 балів, модульна контрольна робота – 40 балів, самостійна робота – 10 балів, індивідуальні навчально-дослідні завдання – 10 балів. <table><tr><td colspan="4">Поточний і модульний контроль – 100 балів</td><td>Сумма балів</td></tr><tr><td>Поточний контроль</td><td>МКР</td><td>Самостійна робота</td><td>Індивідуальні навчально-дослідні завдання</td><td>100</td></tr><tr><td>40</td><td>40</td><td>10</td><td>10</td><td></td></tr></table>	Поточний і модульний контроль – 100 балів				Сумма балів	Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	Індивідуальні навчально-дослідні завдання	100	40	40	10	10	
Поточний і модульний контроль – 100 балів				Сумма балів												
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	Індивідуальні навчально-дослідні завдання	100												
40	40	10	10													
Критерії оцінювання знань, умінь, навичок здобувачів	Оцінювання знань, умінь та навичок здобувачів регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу в Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (нова редакція) (https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view), «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (зі змінами та доповненнями) (https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKufF/view) Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка» (https://drive.google.com/file/d/1aD_jeL-jGRbDWAegkQ58tdMxxbqQKufF/view). Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях рівний 12. Відповіді студентів на практичних заняттях оцінюються за 12-бальною системою за наступними критеріями. 12-10 балів. У повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів, письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову й додаткову літературу. 9-7 балів. Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. 6-4 балів. В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності й помилки. 3-0 бали. Фрагментарно, стисло (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів і															

	письмових відповідей, поверхово розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Переведення оцінок отриманих за 12 бальною шкалою в рейтинговий бал здійснюється за формулою: $((CB * 0,05) + 0,4) * MaxB$ Де CB – середній бал за 12 бальною шкалою MaxB – максимальна сума балів що відводиться на поточний контроль. В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Положення про дистанційне навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка» (https://drive.google.com/file/d/1c--sYRfDI_iAT7L766LprKB-x9GGKaEy/view).
Критерії оцінювання самостійної роботи	Контроль за самостійною роботою відбувається на консультаціях за 10-бальною системою оцінювання. Дозволяється захист питань самостійного опрацювання у формі колоквіуму (усно). Успішно виконана самостійна робота вважається, якщо студент отримав рейтинговий бал не менший 60% від загальної кількості балів, виділених на неї, тобто не менше як 6 балів. 10 балів Зміст відповідей відповідає проблемам завдань; повнота розкриття завдань; розкриття ключових аспектів завдань. Виконані завдання чітко структуровані. Текст не містить граматичних помилок. Матеріал завдань представлено у повній та закінченій формі. 9 балів Зміст відповідей відповідає проблемам завдань; зміст їх відповідає суті завдань, якісно і логічно розкритих у достатньо повній формі. Виконані завдання чітко структуровані, текст не містить граматичних помилок. Матеріал завдань представлено у повній та закінченій формі. 8 балів Зміст відповідей відповідає проблемам завдань; зміст їх відповідає суті завдань, якісно і логічно розкритих але не завжди у достатньо повній формі. Виконані завдання чітко структуровані, текст не містить граматичних помилок. Матеріал завдань частково або не завжди закінчено. 7 балів Зміст відповідей не зовсім відповідає суті визначеним завданням; відносно якісно і логічно розкритих але не завжди у достатньо повній формі; не повне розкриття ключових питань. Текст не містить граматичних помилок. Матеріал завдань частково або не завжди закінчено. 6 балів Зміст відповідей не зовсім відповідає суті визначеним завданням; відносно якісно і логічно розкритих але не завжди у достатньо повній формі; не повне розкриття ключових питань; не усі питання опрацьовано. У тексті зустрічаються граматичні помилки та неточності. Матеріал завдань частковий або не завжди закінчений. 5-0 балів (не зараховано) Студент допускає грубі помилки при виконанні роботи. Не розуміє сутність її виконання. Не може розкрити та обґрунтувати поставлені питання. Студент не здатен захистити виконані завдання
Критерії оцінювання індивідуальних навчально-дослідних завдань	Індивідуальна навчально-дослідна робота здійснюється на консультації шляхом доповіді-презентації студентами отриманої тематики. ІНДЗ оцінюється максимально у 10 балів, мінімально допустима кількість балів – 6. 9-10 балів Зміст доповіді відповідає обраній для дослідження темі. Студент вийшов на високий рівень теоретичних узагальнень, провів детальний аналіз явищ і процесів у досліджуваному об'єкті. Студентом повністю розкритий зміст роботи. На основі проведених досліджень та облікових робіт зроблені ґрунтовні висновки, узагальнення. 7-8 балів Зміст доповіді відповідає обраній для дослідження темі, містить всі необхідні структурні компоненти. У презентованій роботі допущені неточності в теоретичному узагальненні матеріалу. На основі проведеного дослідження зроблені висновки. 6 балів Зміст доповіді відповідає обраній для дослідження темі, однак відсутній

	послідовний логічний взаємозв'язок між структурними елементами та алгоритм розв'язання поставленої проблеми. У презентованій роботі наявний стислий аналіз явищ і процесів на досліджуваному об'єкті, але прослідковуються проблеми в узагальненні матеріалу. На основі проведених досліджень та облікових робіт не чітко зроблені або й відсутні висновки. 5-0 балів (не зараховано) Зміст доповіді не відповідає обраній для дослідження темі. У презентованій роботі наведені дані, що суперечать обраному джерелу. Нерозкритими залишаються поставлені у роботі завдання
Критерії оцінювання модульної контрольної роботи	Після вивчення усього матеріалу здобувачі вищої освіти пишуть модульну контрольну роботу. Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі (у вигляді відповідей на три питання). До її написання допускаються усі студенти. Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання модульних контрольних робіт отримали рейтинговий бал менший 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для виконання або не виконали завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою. Модульна контрольна робота складається із 3 питань, які оцінюються наступним чином: 1 питання – 10 балів, 2 питання – 15 балів, 3 питання – 15 балів. Перше питання має теоретичний характер, друге і третє – практичний. З дисципліни «Проблеми етнічної історії народів України» здобувачі пишуть одну модульну контрольну роботу
Поточний контроль	Усне опитування, письмовий контроль, виконання самостійної роботи, модульна контрольна робота
Підсумковий контроль	Залік
Локація	Згідно з розкладом https://kpnu.edu.ua/rozklad-zaniat